

WAQTIGADA MAALGASHO

Telegramka @somalibooks

Waqtigada Maalgasho

Copyrigh@Aysar yusuf

Abdi Aziiz Yusuf Abdullahi "AYSAR"

+252615153214

Newmanaysar15@gmail.com

Mogadishu-Somalia

XUQUUQDA DAABACAADA

Xuquuqda buugani waxa leh qoraaga

Lama daabici karo lama sii badin karo ayadoo

wax fasaxa laga heysan qoraaga buuga.

Contents

MAHADNAQ.....	5
HORDHAC.....	6
AFEEF.....	7
HIBEYN.....	8
CUTUBKA 1aad.....	9
WAQTIGADA MAAL GASHO.....	9
CUTUBKA 2aad.....	27
AHMIYADA WAQTIGA.....	27
CUTUBKA 3aad.....	45
JOOJI DAYACAADA WAQTIGA.....	45
CUTUBKA 4aad.....	50
MAAREYNTA XIRFADEYNTA WAKHTIGA.....	50
CUTUBKA 5aad.....	58
SARA U QAAD WAX QABADKADA.....	58
CUTUBKA 6aad.....	62
CAAWI DADKA KALE SI AAD U CAAWISO NAFTADA.	
	62
GABAGABO.....	75

MAHADNAQ

Waxan u mahadcelinaya allah oo ii surta galiyey
inaan qoro buuggan, waxan kaloo aad ugu
mahadcelinaya waalidkeyga oo sabab u ahaa inaan
wax qaro maadama ay iga dhaadhiciyeen inaan
dunidan wax ka badali karo waxan kaloo u
mahadcelinaya saxiibadeyda qaaliga ah oo igu
dhiirigaliyey inaan wax qoro, in badana isoo garab
qabtey qaasatan saxiibkeyga qaaliga Zakariye

Mohamed Osman.

Waxan kalo umahadcelinaya cid walbo garab igu
siise soosaarida buuggan

MAHADSANIDIIN.

HORDHAC

Magacega waa Abdi Aziiz Yusuf Abdulahi waxan ahay muwadin soomaaliyed.

Waxan ku barbaarey dalkeyga hooyo waxan wax ku bartay muqdisho ilaan aan maanta taaganahay heer jaamaceed waxana ahay 19-jir.

Waxaa igu kalifey qorida buuggan ayaa ah, in ummadeydu tahay umad aan fahmin qiimaha waqtiga, hadey fahmaana aysan garan sidii ay u maal gashan lahayeen, waxan isku dayaa intuu ilaahey iga fahansiiyey inaan buuggan kaga hadlo sidii waqtiga looga faaideysan laha, .

Buuggan wuxu ka hadlaya sideen waqtigeena u maal gashanaa. Aniga ma ahi waayo arag weyn laakiin wax badan ayaan wax aqriyey si aan maskaxda waayo arag uga noqdo

Buugan wuxu ku tusi doona waqtigada siduu u dayacan yahay wuxuna ku bari doona waqtigada sidii aad u mareyn leheed.

AFEEF

WAXAN KA AFEEFANAYAA INUU
SOOMALIGA AAD II DHIBAYO SAASEE
TAHAYNA AAN JECLAHAY INAAN
LUUQADEYDA HOoyo WAX KU QORO.
WAAN OGAHAY QALADAAD BADAN INAAD
KU ARKI DOONTAAN WAXAN RABAA INAN
KA RAALI GALIYO ARINTA AQRISTOOW .
WAXANA KA CODSANAYA INAD IGU
DULQAADATID
MAHADSANID

HIBEYN

Buuggan waxan u hibeynayay dhalinta
soomaaliyeed meelkasto ay joogaan.
Iyo dhamaan cidwalbo jecel horumar.
“Ummadeydaay waligiinba koreeya”.

CUTUBKA 1aad

WAQTIGADA MAAL GASHO.

Noloshu waa mid gaaban waqtiguna waa mid
kooban.

Hadii aynaan waqtigena wax macno leh ku
qaadanin waxan dareemi doona shalay iyo is
ciil kaabin.

Waqtigeena inaanu maal gashano wexey nagu
hogaamin doontaa hormar iyo haru socod.
Waqtigada maal gasho oo la imaw wax qabad
wanaagsan, waxaad guran doonta miro aad
jecleysan doonto. Sida nolol qurux
badan, lacag iyo saxiibo ku jecel intaba.

Daraasad la sameeyey ayaa lagu heley sirta guusha ama maal gashiga ugu wanaagsan ee la sameeya ineey tahay, inaad isbarto caadooyin wan-wanaagsan si ay uga mid noqoto caadooyinkagaga caadiga ah, tusaale maalinkasta ayaad wax cabtaa, cunteysaa, huruda iyo i.w.m laakiin hadii aad caado ka dhigato wax aqris inaad maalinkasta wax-aqrisa ama aad wax qorta, maxa dhici lahaa sanadkasta inaad qorto ama aqriyi leheed buugaag badan oo millions kor u dhaafaya taasoo hormar kugu hogaamin lehed.

Qof walboo inaga mida wuxu heystaa 24-saacadood, sideed u maal gashataa waqtigada? oo miyey kuu kala qeybsanyihiin ilbiriqsi kastaa mise waad dayacda oo bilaash ayuu kaga luma waqtigada.

Aqristoow aan mid ku weydiye hadii aad raacdo markasto bas/gaari b.l oo u soconaya shaqadada/waxbarashada, wadadana kusii jiraayo 30-daqqiyo wax ka badan maxa sameyn leheed?

Su'aashan dad badan ayan weydiyey jawabo kala duwan ayey isiiyen oo u badan wax bila faaido ah

Odiyasha (dadka waaweyn) wexey igu

jawabeen dadka ayaan dood furan u bilaabi
lahaa

Dhalinyarada wexey igu jawaabeen
music/heeso ayaan iska dhageysan lahaa
ama idaacad

Gabdho badana wexey igu jawaaben
korsigeyga ayan si edeb leh u fadhiyi lahaa.
Waa cajaanib waqtiga aan gaariga saaranahay
miyuusan eheen waqti nagu socdo oo laina
weydiin doono, waxan arkaa dad badan oo leh
ama caado ka dhigtey ereyga mashquul baan
ahay, war mashquul matihidee naftada been
hau sheegin.marki lagugu yiraa buug ma
aqrisa waxad marmarsiyo ka dhigata fursad
uma helo sido kale marki lagu yiraah ma
wardisaa oo ma tasbiixsata waxad tiraahda
maya. Jaanis uma helo. Ina keen oo ii ogolo si
aan kuu tusiyo jaanis yadada qaarkood oo
dayacdey.

Subaxdii markii aad guriga ka soo baxdo oo
aad usoo socoto busteejada/bus-stationka
imisa daqiiqa lumisa waad ku tasbiixsan karta
ama buug maqal ah ayaad ku dhageysan
kartaa, okay kasoo gudub midaa, inta aad
sugeysa gaariga waa waqti kale oo aad ku
tasbiixsan karto oo ka dayacan ileen markasto

gaariga ma soo dhaqsadee, bal ila eeg imisa
saac baad baska siisaarantahay miyadan
buug ku aqrisan karin oodna ka faaideysan
karin, okay ka gudub midaa, waad kasoo
rawaxdey shaqadii ama wax barashadii baska
soo noqod kii waa waqti kale aad lumiso.

Waxan kaloo kuu raacina habeenki waqtigada
dhan haku dilin asxaabta ama internet
hadeysan wax faaida ah kaso galeyn, howl ku
gaara qabso ama iska nasoo maskaxdada daji.

Aan kaga sheekeyo sheekadii kuusada ama
ashuunka qofba siduu u yaqan
kuusada waa weel kasameysan dhoobo oo
lagu shuban jirey biyaha.

Waxa jirey nin, ninka wuxuu u yimid nin caaqil
ah si u wax uga kororsado, kadibna wuxu ku
yiri "caaqilow shaqo ii dir si aan uga soo boxo",
caaqilkii wuxuu u dhiibey kuusad wuxuuna ku
yiri "dhagxaan kasoo buuxi", markii uu kasoo
buuxiyey dhagxaanti ayuu u keeney caaqilki,
markas kadib caaqilkii ayaa ku yiri "ninow
kuusada wax kale ma qaada?", ninkii ayaa ku
jawaabey maya. Wey buuxda.

Caaqilkii ayaa ku yiri "ma buuxde ciid ku shub",
kusadii wey ku shub matey xooga ciid ah
caaqilkii baa markale yiri "wax kale ma

qaada?", ninkii baa ku jawaabey maya caaqil,

Markan wax kale ma qaadi doonto.

Caaqilkii baa ku qoslo oo ku yiri "biyo ku shub

kuusada" ninkii wuu ku shubey isagoo yaaban

weyna qaadey kis biya ah.

Markasuu ninkii yiri "caaqilo wan aqbaley

caaqilnimadada ebelbana horaan u ogaa".

Marka ogow waqtiguna waa sida kuusada o

kale adigo shaqo weyn hayo ayad shaqo yar

ku hoos qaban kartaa, waa hadii ad caaqil

tahay.

Dhamaanteen waxan leenahay qadar iskuwada
mida e maalinta ah, inkastoo dadaalkaga ugu fiican

aadan ku heli karin waqti dheeraad ah ee

maalintada ka dheeri ah.

Adiga maxaad ku sameysaa maalintada?

Madayacda mise waad ka faideysata waqtigada

firaaqada ah, miyaad ku lumisa wax yaabaha aan

wax micno ah kugu soo kordhineen sida

daawashada

Tvga,musalsalada,filimaanta,isticmaalka internet

ka,fadhi ku dirirka iyo cunista cuntada faraha badan

intan iyo ka badan waa kuwa waqtigeena u dila sida

arxan darada ah aann jixinjix leheen, wana kuwa

aan wax macno ah kugusoo kordhineen waxan

kaloo dhihi karnaa waa maal gashiga ugu liita ee
waqtiga.

Waqtigu wuuba tagayaaye yuusan micno daro kaga
tagin.

Waqtigada ku maal gasho wax dib kaa anfici doona.

Waqtigada ku maal gasho wax mustaqbalkaga kuu
damaanad qaadi kara.

Waqtiga ku maal gasho guulaha iyo farxada
mustaqbalkada.

Aan kula wadaago, habab aad ku maal gashan
karto waqtigada:

- Qorsheynta: ku qaadashada qorsheynta
waqtiga wexey ku badbaadisaa waqti kaa
dayacmi lahaa oo micno daro kaga bixi lahaa.
Qorsheyntu waa waxa kaliya aan dhihi karno
waqtiga ayaa lagu dhowraa sababto ah hadii
aad qorsheyso asbuucan wixii aad qaban
leheed oo dhan waxa yaraanayo saacadihii
micno darada kaga lumi laha asbuuca o dhan.
- Diyaar garow: inaad isku diyaariso wixii aad
qorsheysey sameyntooda oo aadna ku
seexato kuna soo kacdo howsha iney adiga
uun ku sugayso, sidoo kale waxa meesha
imanaya caqabado badan oo isku dayaya iney
kaa hor istagaan qorshahada, sida darted waa
inaad ka hortagtaa caqabadahas ileen waxan

lagu dhibtoon laguma dheefsadee.

- Tababar: tababarku waa kan kuu suura galiya in howshaadu noqoto mid aad jecleysato hadii uu yahay isbootis, farshaxan ama ganacsi. inta badan tababarku waa kan kuu sahla howsha aad qabaneyso tusaale ahan : ciyaartowgu inta uusan kulanka ciyaarta dheelin marka hore waa inuu soo mara tababar xili kastana uu tababarta.

Waxa la sheega steve jobs (aasasaha shirkada apple) inuu asbuuc ka hor qudbadihiisa inuu sii tababaran jirey oo isisii tijaabin jirey si ay ugu suura galiso in qudbadiisu u noqoto mid dadka oo idil ku raaxeystaan oo aan wax caajis leheen.

- Wax-cusub-baro : waa maxay xirfadaha cusub ee aad u baahantahay inaad barato? Waqtigada ku maalgali barashada wax cusub ama xirfad cusub. Haddii aad noloshada kuso koobto hal xirfad laga yaabe in suuqeedu xumaado kadibna noloshada mugdi gasho, sida darteed noloshada ha kuso koobin hal xirfad kaliya si aad u noqotid mid meelwalbo kuroon.

- Ilaali caafimadkaga : tani waa mida ugu muhiimsan. Caafimadku waa midka kuu suragalinaya badqabka jir ahaan iyo maskax ahaanba iyo dhamaan dhinacyada kala duwan ee nolosha.
 - Samee jimicsi. Jimicsigu waa midka la dagaalamo caajiska,wehsida,streeska iyo cuduro kalo badan. Cudurada waxa kamida sida wadna garaaca,korostoroolka,dhabar xanuunka,kor xanuunka,dhiig karka iyo sokortaba. Samee jimicsi si uu caafimad-qabkada u badbaado waxaad kalo ku ilaalisa caafimadkaga cunnooyinka vitamins ka leh iyo kuwa proteinta leh aadna u isticmaal qudrada iskana ilaali dharagta badan waa gogol dhiga ama bilowga cuduradee, cun cunnooyin fudud si dheef shiidkaagu u badqabo oo u wanagsanaado.

In badano inaga mida ayaa aaminsan in baahida badani keento gaaska lakiin taa

waxan dhihi laha waa fakrad aan ila sax
saneen sababto ah, gaaska waxa keena
dheefshiidko xumaada dheefshiidka inuu
xumadana waxa keena dharagta badan sida
aawadeed gaasku iyo cuduro kalo badan ku
yimadan taas waxan ku cadeyn kara dadka ku
nool miiga waa kuwa naga gaajo/baahi badan
misna wax gaasa kuma dhoco laakiin dadka
badana ku nool magaalka waa kuwa ugu
yan seddexda waqti wax cunna misa aan
jiro ka bixin, tusaale kale ayan kuso qaadana
bisha ramaadan oo dhan oo maalintiyo dhan
la baahanyahay, dad aan gaas qabi jirin oo
gaas ku dhaca badana lama arko waa sababta
uu allah usoo dajiyey bisha soon ay ka mid
tahay in baahidu ay daawa tahay.
Cilmi baaris uu sameeyey dhaqtar aan islam
ehen aadna qabiir u ah ayaa cadeeyey in
sanadkii bil laga soomaa ay cuduro badan
daawo uga tahay sida kanserka. Sidaa
daraadeed dharagtu waxan dhihi karna waa
cudur ee iska taxadir si caafimakagu nabad
galo.

- Aqri buugaagta iyo websiteska : markastoo
aad la hadasho ama aad dhageysato
milkiilayaasha ugu caansan dunida talada

koobaad ay ku siinayaan ayaa ah iney ku dhahaan wax aqri . buugaagtu wexey ku siinayaa awood ah inad wax cusub barato, sido kale wax aqrantu wexey ku gaar siineysa meel uusan ku gaarsiin fikirkada sida daraadeed wax aqri si aad u noqoto ruux isu dheeli tiran dhan walba. Wax aqrantu waxan kaloo dhihi karna waa awooda ugu weyn e abuurta caqligan maanta dunidan kala hagaya.

- Ha joojin waxbarashada : inaad joojisa waxbarashada waa adigoo aduunyada god ka galey oo kale sababto ah maallinkasta waxaa lasoo kordhiyaa tijaabooyin cusub oo la sameyey hadii aad tahay dhaqtar waxad u baahantahay inaad la socoto oo aqriso buugaagti ugu danbeya ee caafimadka ama tijaabooyinkii ugu danbeyey e la soo saarey hadadan la socon xirfadadu wexey noqon mid duq ah oo duugowdey sababto ah 2010-kii qalabkii wax lagu qali jirey miya maanta qaalinada lagu fuliya waa maya iyo waxyaabo kalo badan. Sidoo kale hadii aad engineer tahay qalabkii wax lagu cabiri jire 2010 kii maanta waa la casriyeeyey sida darteed waxbarashadadu ma ah wax dhamaad leh labadan kaliya ma ehee xirfadkastoo jirto waa

la hormariyaa sidan wada ognahayba.

Jabanku mexey waqtiga ka aaminsanyihiin?

Japanku waxa la sheega inee yihiin dadka dunida ugu maal gashiga wanagsan dhanka waqtiga waana dad neceb iney waqtigooda micno daro ku lumiyan taaso ugu wacantahay ereyga ay ku caan bexeen oo ah “KAROSHI” (work until die) oo micnihiisu yahay shaqeey inta aad ka dhimaneysid.

dadka japaneesku wexey aaminsanyihiin in loo abuurey shaqo kaliya oona loogu tala galin wax micno daro ama waqti lumis ah. Xita dadka da'da ah waxay leeyihiin shaqooyin loogu tala galey oo ay qaban karan si firaaqu xanuun nafsiya ugu ridin.

Japaneesku waqtigooda dhan wexey u huraan wax qabadkooda iyagoo shaqeynaya waqti aad udheer misna wax yar ayeey seexdan qaarkalana miiska shaqada ayeey isaga hurdaan.

Japaneesku waa dad ku caan baxay qiimeynta waqtiga iyagoo fahmey qiimahu waqtiga leeyahay

waana sababta keentey iney ka mid noqdaan
dalalka horumaray.

Meyeysan dadkan mudneen in looga daydo
maalgashiga waqtiga. waxaad arkeysa
meelaha bus stations ka ama meelaha train
nada laga raaco waxay ku leeyihiin 'library'
meel wax aqris oo free ah, sido kale trainada
dhexdooda waxaa laga helaa library oo free ah
oo buug kasta aad ka heli karta. Waxaa
cajaaib ah shaqsiga japaneeska ah marka uu
baska sugaya wax buu aqrinaya markuu
baska saaran yahay waxbuu aqrinaya misna
xita waxa la arkaa qaar inta ay shaqada u
siisocdan buugaag maqala sii dhageysanaya.

Tani layaab malaha sababto ah waa wacadkii uu
marey madax weynihii ree jaban uu yiri "waxan
wacad ku maraya inaan qodi doono maskaxda
muwaadinka japaneeska ah madama aan heysan
dhul beered aan qodono" waana uu ka dhabeeyey
wacadkiisi oo waa taa dunidoo idil layaabantahay
wax qabadkooda iyo horumarkooda dhaqaale oo
sida dhaqsa ah u koraya.

❖ Sheeko ku saabsan maalgalinta waqtiga
Waxa jiray wiil maskiin ahaa oo agoonimo ku
soo korey oo ku noola miiga, wuxu ku

shaqeysan jirey dadka ayuu geela u raaci jirey
si uu uga helo masaariiftiisa nolosha waxaana
lagu magacaabi jirey cali.

Cali iyo wiilalkaloo saaxibadii ah wey is raaci
jireen, si ay geela duurka ugusoo wada
daajiyaan markii uu geela daaqa bilaabo cali
saaxiibadiis wey iska ciyaari jireen sida iney
bootimeystaan ama ay jar ciyaaran ama iney
iska sheekeystaan,

Laakiin cali ma ahay mid waqtigiisa ku lumiya
ciyaarahaas ee wuxuu waqtigiisa ku qaadan
jirey barashada shiishka falaarta iyo
gamuunka/qaansada, wuxu sameysan jirey
calaamad si uu ugu shiish barto, inta uu
shiishka ku mashquulsanyahay ayaa geela ka
kala baxsan jirey cali intuu geela ka laha ama
uu masuulka ka aha, markaa ka dib wuu
fakarey si uu xal ugu raadiya geelan ka kala
baxsanaya intuu ciyaarta shiishka ku
mashquulsanyahay markii danbe wuxuu
fakaraba wuxuu sameystey afar baabacadood.
Baabacad waxan kala jeeda shey uu ka
sameyey harag uu ku toley mara mado.
Kadib baabacadii ayuu ka soo laalaadshey
geedo ilaa afar geed oo uu ugu tala galey xad,
si uusan geelo u dhaafin meesha, marka

wuxuu iska sii watey tababarkiisi markuu
geela isku dayo inuu xadka u dhawaado cali
wuxu shiishi jirey baabacada marku
gamuunku ku dhoco ayeey lulman jirtey
geelana wuu kasoo noqon jirey, sidaanu wada
ognahay geelu wuu ka baqaa sheyga madow.
Marka cali wuxuu sii wadan jirey shiishkiisa
markuu qoruxu dhacana saxibadii ayuu la
hoyaadi jirey.

Wuxuu waqtigu is guraba cali wuxu noqdey
mid shiishka aad ugu wanaagsan. Maalinbuu
tagey meel ay odiyaashu tuulada ku
tartamayan shiishka dadka tuuladuna wada
daawanayan cali wuxu daawanayey tartanka
xamasada badan, kadib tartankii waxa
dhacdey in oday odiyaashii kamida loo gali
waayey oo lawaayey wax la tartama cidkasta
wuu ka guuleysanayay. Markasu odaygii yiri si
ay isla weyniyo kibir ku dheehantahay “yaa ku
dhiiran karo inuu ila tartamo” cali ayaa yiri “ma
isku dayi karaa” odaygii ayaa ugu jawaabey
“cunugadan caano nuuga ma adiga ila
tartamaya, aabayaashaa ayaba ila tartami
waayeene” dadkii tuulada ayaa ka codsadeen
inuu jaanis siiyo cunuga yar odaygi aya
ogolaadey, meeshana waxa guuldaro lagu

jiidey odaygii wax ismoodayay Cali na waxa
tuuladii looga aqoonadey inuu yahay
shiishanka tuuladiisa.

Cali ma usan ka caajisin tababarkisii inuu sii
wato wuxu waqtigu is guraba waxa la qabtey
tartan u dhexeeyey tuulooyinka gobalka Cali
ayaa kowga ugu soo baxay wuxuuna noqdey
halyeyga tartanka shiishka ee gobalkiisa,
arintii waxa ay gaartey wadanki oo idil ilaa
madaxdii wadanka ay qabteen tartanka
shiishka ee gobolada dalka oo dhan wixii la
hardamaba waxaa markale kowga usoo baxay
cali wuxuuna ku guuleystey bilado kala duwan
Cali waa uu ka baxay nolosii mugdiga eheed
ee gaajada badneeyd wuxuuna yeeshey reer
ama xaas waxa uuna noqdey mid noloshiisa
ku faraxsan oo xoolo iyo beero intaba leh,
wuxu waqtigu is guraba dowlada ayaa looso
bandhigey in ay kasoo qeyb galan tartanka 10-
ka dal ee shiishka marka ka dib
madaxweynihii ayaa cali wafdi usoo direy si
loogu soo sheego inuu u tartami doono dalka
si uu usoo difaaco sharafta dalka. cali markii
loo sheegey arinta wuu diidey isagoo diidan
inuu ka tago reerkiisa iyo xoolihiisaba, markey
arrin halka mareyo, ayaa arintii shacab gaartey

in cali uu diidey inu tartanka ka qeyb galo
shacabkii ayaa codsiyo kala duwan usoo
direen si uu u difaaco sharafta dalkiisa, al
muhiim cali kama danbeyntii waa uu aqbaley
isago caga jiid ah, waxa la keeney caasimadii
dalka si uu uga amba boxo, kadib cali waxa u
tagay garoonka weyn ee uu tartanka ka
dhacayay wuuna ka qeyb galey tartankii lakiin
kumuu guuleysan oo wuxu kusoo harey
wareegi 8-aad wuxuna galey kaalinta 3-aad
shacabkii oo dhan ayaa ka niyad jabbey cali
wadankiisa ayuu kusoo laabtey isagoo wax
guula wadin aadbey arinta ula xumaatey cali
xitaa habeenkii wuu seexan waayey wuxuna
wacad ku marey in sanadka xiga uu guusha
keeni doono naftisa ayuu balan ka qaadey, cali
wuxu bilaabay tababar aan harsiyo hooy
leeheen wuxu waqtigu is guraba waxa la garey
ama soo dhawaadey tartankii sanad laha ee
10-ka dal cali wuxu yimi magaalada, madaxdii
ayaa soo dhaweysey wuxuuna ka codsadey
iney markale jaanis siiyan weyna ka
ogolaadeen arrintii media laga baafiyey
shacabkii ayaa dib u farxay oo shucuurtooda
soo noqotey si ay u dhiiri galiyan cali. Cali
wuxu jeediyey qudbad aad u qiimo badan

wuxuuna shacabkiisa u balan qaadey inuusan dalkiisa kuso noqon doonin isagoo guusha gacmaha ku wadin wexey eheed maalin aad iyo aad u qiiro badan cali wuu ambabaxay wuxuna tagay dalkii tartanka lagu qabanayey cali waa uu faraxsana shacabkiisuna waa ay faraxsanaayeen maalintii tartanka u dhacayey habeenki ka horeyey ayaa waxa dhacdey in cali uu jaranjaro ka faniina/ka dhacay oo ay lug ka jabtey waxaa loola cararey isbitaal subaxdii ayaa lagu soo celiyey hotelkii uu dagana, dhaqatiirtuna wexey u shegeen inuusan wax dhaqdhaqaaq ah sameyn hadii kale uu sii darsan doono, cali mausan quusan mana maqal waxa ay leeyihiin dhaqaatiirtu wuxu ku madax adeegey inuu tartanka ka qeyb galayo, shacabkiisii aad bey uga niyad jaben arrinta media hana waxa uu hadal hayey cali iyo dhibka soo garay waxa kaloo aqbaarta lagu sheegay inusan cali ka qeyb kali doonin tartanka shilka soo gaaray awgiis, waxa mar qura kamirooyinka qabteen cali isagoo lagu wado korsiga curyaamiinta oo garoonka lasoo galinayo, shacabkisii ayaa kacay o dhigey dabaal dagyo lagu dareensiinayo iney la jiraan ayna garab kiisa tagan yihiin Cali, tartankii

ayaa bilawdo daawadayaashu aad bey u
badnaayeen xitaa kuwa aan ku sugneeyn
goobta ay tartanka ka dheceyso wexey
indhaha kuwada hayaan TV yada. Wixii liis
lagdaba cali ayaa kowga usoo baxay
wadankiina waxa ka dhacay dabaaldagyo aan
caadi aheyn oo maalmo socdey. Cali wuxu ku
guuleystey bilada dheymanka ah, wadankiisi
ayuu kuso noqdey dadkii fuqarada ah ee
dalkiisa ayuu mashaariic fara badan u
sameyey oo u dhaqale badana ugu deeqey
waxa kolo uu furey schoolaad bilaasha
ah/free ah wuxuna ka mid noqdey
maalqabeenadii wadanka wuxuuna aad u
jeclaa caawinta dadka danyarta ah
markastana uu garabtaagna dadkiisa.

Noloshu waa kolba ceyn mugdi kastaa waxa
ka danbeeya nolol iftiin badan laakiin waa
hadii aad sababteeda la timaadid.
Cali wuxu la yimid sabab noloshiisi badashey.
Cidwalba wexey sugtaa in mar uun nasibku
saacidi doono laakiin dunidan ma jirto wax
nasiib lagu helo inkastoo ay jirto qadar
qadartuna waxay caawisaa cidii dadaasho. Ka

waran hadii aad rajeyso in mar uun beer kuso
bixi doonto adona wax aad abuuratey aysan
jirin sharciga dunidan oo ilaahey dhigay ayaa
ah inaan waxaad berato guran doonto, lama
diidano wax rajey lakiin marka hore ficil la
imaw oo wax uun beero kadibna alle wax
wanaagsan ka rajey taa ayaa ah mid saxda ah.

Cali wuxu beertey xirfad oo waqtigiisana u
hurey allah na wuu ka abaal mariyey. Hadii
aad sugayso in mar uun nasiibku ku caawin
doono waad sugi inta cimrigada ka hadhay
hadadan wax beeran.

Al muhim nuxurka sheekada waxa weye inaan
waqtigada iyo aayahada danbe aad ku maali
gashato wax anfacayo naftada iyo dadkada
iyo dalkadaba.

CUTUBKA 2aad

AHMIYADA WAQTIGA.

Waqtigu waa saman uu alle inogu nimceyay, waana wax si dhaqsiya u ordaya oo si dag-dag ah inagu dhaafaya oo cid bini aadmiyana uusan joojin karin. qof walbana laga siiyay in cayiman oo xadeysan qof hori u jiray ha ahaado ama mid hada joogo ama mid iman doono intaba waa kuwa aanan waareyn oo wada tagi doona qofkasta siduu u dhashoo u dhintaa.

Sidoo kale dunidu waa mid uu waqtigu rogrogaya , in badan waxaan maqalna in dadki hore ey seexan jireen buuraha hoostoda kuwii ku xigana ay godod qodan jireen kuwii xigana ay dhisan jireen guryo geeda ka sameysan ilaa maantoo dhismaha dabaqyada liisugu faanaya.

Ilaa ay habeen iyo maalin isugu mid noqotay wadamada qaar oo lakala shaqeysanaya ama waxlabaranayo habeen iyo maalinba, waana is badbadalka waayaha iyo waqtiga.

Waqtigu waa nolosha,noloshuna waa waqtiga.

Mar lasameynayay daraasad ayaa waxa la doortay 3-dal oo kamida dalalka islamka iyo 3

-dal oo kamida dalalka ree yurub,mudo dheer kadib aya daraasadii waxa soo baxday in 3-dii dal ee islamka ahaa ay ka faaideystaan waqtigoda nus saac kamida 24-tii saacadood maalinkiba,halka kuwa kale ay ka faaideystaan 7 saac oo kamida 24-tii saacadoodba. Daraasadan wexey inoo muujineysa in islaam uu waqtigiisa uusan ka faideysan waxan aragna amase ay daraasada noo cadeyneysa in aan aad u danbeyno. cid walbo waqtigeda sidii ay uga faaideysto ayey u horu martaa.

Diintena islaamka wexey ahmiyad weyn siisay qiimaha waqtiga Tusaale: qofkii 5-ta salaad ilaaliya wuxu ilaaliyay misaanka maalintiisa, qofkii ilaaliya salaada jumcaha wuxu ilaaliyay misaanka asbuuca o dhan,qofkii ilaaliya soonka bisha soon wuxu ilaaliyay misaanka sanadka odhan, qofki xajiya wuxu kaamilay misaanka nolosha odhan. bal eeg sida wanagsan uu islamku ahmiyad u siiyay waqtiga.

Labada shey ee ugu muhiimsan nolosha ee aan heysano waa firaaqa iyo caafimadka waana hantida dhabta ah ee qofki heysta uu ku faani karayo, waxana muhiima inaan ka faideysano,ruuxi ka faaideysta wuxu mahdin doona xiliga ay dadka aan ka faideysan ay shalaayayan. waakasto dilaaco waa maalin cusub oo ku leh ibnu adamow waxan ahay

maalin cusub waxana ku sida waqti cusub
waxaad maanta igu beerta ayaad bari
gurandoonta waxana ku ahay qasnad aan so
labaneyn waxad idhibata leen ka abaalmarin
doona tiin iyo timir wexey ahaataba.
Maalinkastoo dhamaato wexey lamidtahay
jirkadoo qeyb laga jaray, markasto jirkada
qeyb la jaro waxa sii diciifayo awoodada, sida
darteed waa inan waqtigena ilaalina oo aan
aad uga faaideysana, ruuxii ka faideysta
faaidadisa unbu heli, kaanka faaideysana faido
daradiisa ayuu la taahi dona.
dad baad arkeysa ku leh ina keen aan waqtiga
soo dilnee, ismashquuline ama ku leh
waqtigan so gubne, war waqtiga isagaba
yaree maxaad sii disha isagaba cumrigaga
latagaye, ma ogid xiligaad dhiman waxa tahay
ruux dil ku xakuman misna waad iska
cayaareysa oo cimrigii yaraa bad maadeys ku
lumineysa, war waadba tageysa hee war uun
haka haro. waxaad aad isaga ilaalisa oraahda
ah “waan qaban doona, waan sameyn
doona” sababto ah waxad jaanis siineysa dib
udhaca iyo danbeynta waayo shaqadii aad dib
u dhigatay wexey korfuul ku noqoneysa
shaqadi aad qabsanlehed xili kale, majirto
nolosha xili faaruq layahay.
qofkasto nool ha ahado taajir, faqiir, mid
faraxsan, mid xanaaqsan intaba waxaa si cadaalad
ah loo siiyay 24 saacadood cid looga badiyay

majirto ama qof looga yareyay. waxaad arki mid ka faaideysanaya iyo mid dayacaya, waqtigu waa qaali waxaan aragna in hantidu tahay wax keydsama lakiin waqtigu ma aha wax keydsama, wax badan oo nolosha kamida waa la iibsankara wana la kireysankara lakiin waqtigu ma aha mid intuba lagu sameyn karo qiimihusana waa sidii loga faaideysto, waqtigu sida buu ku noqonaya mid waxtar leh. oraah baa dhahysa “bini aadmiyoo waxa tahay maalmo hadey maalini tagto waxaa tagtay qeyb kaamida”. Xigmada wexey inatuseysa ama ina dareensiineysa inuu waqtigu yahay mid kooban. Dadka badankod waa kuwa noloshaba macneheda aqoon, mar hadii uu ka lumo hadafka aad nolosha ka leedahay waxa ka lumaya qiimaha u waqtigu leeyahay ,mar hadii uu ka lumo qiimaha waqtiga, waqtiga nafsad ahantisa ayaa xanuun kugu noqon doono waxadna noqon doonta mid ka sheekeyo waqtigii fiicna e so maray iyo sida uu u dayacay waxadna noqon doonta mid u ciishoda.

Waad aragtay markaad ciyaar daawaneyso daqiiqad qura uu gool beel dareyay qof aad taagersaneed ayaad maalinta o dhan ka xuntahy ood u shalayneysaa adigo oranayo “daqiiqad heblayo ma iloobi doono waa daqiiqadi aan guuldareysaney” ka waran bal adigo cimrigada firaaqisa iyo caafimadkiisa

beldareynaya miyaadan u ciishoonen mise
waxad doorbideysa shalaayda markii u waqti
ka tago, tusaale markii waqtiga imtixanka
lagaaro waxad ku aayeysa “alla maxan waqti
hore ugu diyaar garobi waaye” markii khiyamo
lagaarana dadbaa ku aayi doono “rabbiyo na
celi aan camal wanagsan soo qabsanene”,
war intaad hadhow eedi leheed, maanto camal
wanagsan qabso ileen shalaay wax kuma
tarte,shalaaydu waa shahadada
sheydaanka,shalaayda ka taqalus ee sharaf
kasbo.

Ahmiyada waqtigu wexey culimadu kuso
kooban inaad noloshada ahdaaf iyo yool ka
yeelato, si aad uga faaideysato waqigaga,
noqo ruux waqtiga baqiil ku ah, waayo lacagtu
waa lahela lakiin waqtigu marwalba lama helo
kiisa fiican,waxa laga yaaba inaad ku
baraarugsaneyn ahmiyada iyo qiimaha uu
leeyahay waqtiga lakiin tusaale yar aan kusiiyo:
adiga waxad maanta leedahay labo gacmood
uu alle ku siiyay lakiin aad uguma
baraarugsanid ahmiyadooda iyo nimcadad
maanta heysato lakiin waxaad wareysataa
saxib gacan la’ wuxu kaga faaloondona sida
uu ugu dhibanyahay gacanta ka maqan iyo
sida uu ugu ciishoonayo, marka hadii aad
hadho u ciishon lehed waqti kaa tagay sidii kii
gacanta la,aa, maanta ka faideyso
nimcoyinkad heysato Somali wexey tiraahda

“roob intuu da’aya la doogta”.

waxanu ubaahannahay waqti aan ku
shaqeyno,ku cunteyno,aanu ku seexano iyo
waqti aan ku dhameystirano shaqooyinka
nolol maalmedkena ,waxa sido kale u
bahanahay waqti aan la qaadanno caruurtena
,xasaskeena iyo asxaabtena ,inta badan
xiriiradena waxa ay ubahan yihiin waqtiga aan
heysano waqti ka badan waana ay adagtahay
in laga fogaado dareenada lamifilaanka
ah,sido kale waqtigu ma ahan mid la dalban
karo sida darged waa inan waqtigena
xifaaleyna .

guusha lagu sheegayo waa in waqtiga sida
ugu wanaagsan looga faaideysto.
Guushu wexey ka dhalataa camal wanagsan
oo laqabta xili ku haboon. kadibna la
joogteyaa,joogteyntu wexey lamidtahay beer
aad abuurtay kadibna aad waraabisey,
waraabin joogta ah kadibna mudo cayiman
kadibna abuurki ku bislaadey aadna
guraneysid, dhab ahaanti xiligaa maxaa ka
farxad badan waayo waxaad ogtahay
mirahada aad guraneyso inaad usoo dhididey
aadna xaq uleedahay gurashadooda.
Noloshoo idilba waa sida waxad abuuratay
oodna u rafaaday baad guran tiin iyo timir
wexey ahaataba, wanaag iyo xumaan tey
ahataba .

Bal qisadan aan kula wadaago:

Aan ku weydiye horta adiga ma jiifan leheed
hadii lagu dhihi lahaa dahabkan daldalo? Waa
sheeko cajiib badan dhab ahanti.bari baa
waxa dhacday nin inta la so qafaashay ayaa la
keenay qasri ay yaaliin dahab faro badan,lacag
iyo dheyman iyo sariiro dahab ka samysan iyo
cunto intaba waxana lagu dhahay ka qaado
intaad doonto waxana loo qabtey waqti
cayiman kadib ayuu eegeegey kolba dhinac
kadib wuxu arkay cunno meeltaal wuxu is yiri
malaha waqti baad heysataaye waxaad
qaadan rabtidna ma fududee bal uyara
dharag,kadib markii uu dhargay ayaa hurdo
qabatay wuxu is yiri hadana malaha waqti
baad heysataaye xooga is kala bixi markii uu
indhaha is galiyey isago ku jiifa sariir wada
dahaba ayaa hurdadii lagatoosiyey kadib
waaba isagoo ku kacay iyadoo la oranayo war
kac waqti wuu ku dhamaadaye oo dibada
nooga bax,waaba isago qoorta la hayo dibada
liisaga soo tuuray. Waxa laga yaaba inaad
istiraah alla ninku doqonsana laakiin waxa
xaqiiq ah inaan inagu nahay doqomada
rasmiga waayo waxaan nahay kuwa dayacaya
caafimad qabkeena dahabka ka wanagsan iyo

waqtigena dheymanka ah ,adigu mais eegtey
imisaaad waqti dayacda maalinkasta oo adigo
dhahaya hadhow baan qaban doona, war ma
waxaad sugeysa inta lagu qoor qabanayo
dunnida laga saarayo adigo lagu oranayo
waqtigadii wuu dhamaadey oona ilbiriqsi
lagugu dari doonin, miyaad caalacali doonta
ood dib u shalaayi doonta ileen shalaay shalay
kuma so celise.

Qofkasto inaga mida waa inuu ixtiraama oo
uuna fahma qiimaha waqtiga.

Baro inaad ku raaxeysato daqiiqadkasto
noloshada ah, hada farax .hasugin wax ka
baxsan naftada si aad ugu qanacdo
mustaqbalkada.ka fikir sida ay qaali utahay
waqtiga aad u bahantahay inaad qarash
gareyso ha ahaato shaqadada ama qoyskaga .
daqiiqadkastaa waa In aad ku xisaabtanta oo
waqtigada o dhan noqda mid lamahdiyo.
waqtiga waxa lagu cabiraa saacadaha,
maalmaha, bilaha, sanadka iyo w.i.m.

Waqtiga ayaa naga caawiya inaan sameyno
caadoyin wanaagsan iyo wax qabadka maalin
laha ah waqtiga ayaa doorweyn ka qaata
nolosha,hadii aan si wanaagsan u fahano
qiimihisa waxan si wanagsan inoogu kordhi

doono qibrad iyo horumar nafeed iyo mid
hantyeedba. Carabtu wexey waqtigu ku
tilmaaman seyf marka intuu adi ku jari Ilaah
adi danahada ku jaro oo ka faaideyso.
Alla nasiib badanidaa oo hadana nasiib
daranidaa.

Nasiib wanagada waa adigoo arka in badan
waayeel ku leh dhalinyarronimadeydii hadan
ka faideysan lahaa manta ma
ciishoodeen,arinku adigoo kugu socdaa
waayo qofka maanta waqtiga heysto waa
adiga miyadan ku cibro qaadaneyn
waayeelkas jaaniska oo u cishoonayo adigo
oo maanta heysto o ka faideysankartid,nasiib
xumadadu waa adigo waqtigagii dilayo adigo
oo ogaal u leh inaad bari u shalayn doontid.
Xigmad baa dheheysa “waqtigu waa waxa
nolosha laga sameyo”qofkastaa siduu
waqtigiisu u qiimeyo ayuu isna qiimo usheeya,
inta aad waqtigada qiimeyso aya adna qiimo
la’eg leedahay waayo waxan aragnaa in
badanoo naga mida ayan ku tilmaamna
ineeyihiin dad aan qiimo leheen sababto ah
meelaha ayay camal darro isaga fadhiyan
taaso macneheedu tahay waqtigooda kama
faaideystan,halka kuwa kale aan ku

tilmaamno kuwa wanaagsan oo shaqeysta
marna cilmi raacda oo ah iney waqtigoda ka
faideystaan, halka waxa inoga cad in aan
waqtigeena ku qiimo nahay sidii aan
waqtigena u qiimeynana noola qiimeyn doono.

Waqtigu Waa saddex:

1-shalay: Waa maalin tagtay oo aan kugu soo
noqoneyn wexey guul iyo guul daro kuu
eheedba wey kala tagtay saaseetahayna waad
ka faaideysan kartaa maalinti ku dhaaftay
laakin waa hadii aad tahay ruux caqli badan
waxa laga yaaba inaad isweydineyso sideen
ugu faaideysan karaa maalintii idhaaftay? Taa
ma dhib badno waxaad uga faaideysan kartaa
adigo maskaxdada dib u celiya oo dib u
xusuusta wixi qaladad kaa dhacay shalay oo
aadna wax ka barato, qaladkii shalay ka
dhacay oo aad fahanto wexey ku barta inaa
sheygaa barato o aadan dib ugu dhibtoon
haduu markale kugu soo laabto, Wey kugu
dhacdaa in badan waxa kamid markii aad
imtixaan aad u fariisato misna aad su'aalo
aad qalada, imtixaanka dabadii aad dib u
xusuusato qaladkagii waxana dheceyso
inusan markale qaladka dib kugu dhicin hadii

uu kuguso laabto.waa sida ugu fiican aad ugu faaideysankarto maalintii ka tagtay waxan dhihi kara waa inaad qalakagii wax kabarato.

2-maanta waa maalinta ugu qaalisan ee waqtigada waayo shalay weytagtay barina ma ogid wexey noqon doonto ama gaari doontida sida darted maanta waa maalintii mustaqbalkaga kugu soo wajahan aad dhisan leheed waxaad maanta tabcataad mustaqbalka mirohooda guran doontaa, ileen geedka aad maanta harsaneyso waxa laga yaaba in dadkii ka horeyay ay abuureen si mustaqbalka loogu inti faaco.

maalintada ka dhigo sidii adigo lagu dhahay maanta kugu danbeyso, sida kugu fican u shaqeey, sida kugu fican u farax, maanta adigaa iska leh ku raaxeyso wax qabadkaga. Waxa jirto oraah dheheysa “maanta hadii aad joogtid ka faaideyso barina ha sugun inaad gari doontida ma ogide”marka noqo maanta mid wax beerta.

3-Berri: bariyeey maxaa tahay? Waa maalin aan lagaraneyn wexey noqon doonto ma maalin farxadeedba mise waa maalin muruged,allah nooga wada dhigo maalin farxadeed waxaa haboon inaad maanta

howlahada dhameysato aadna waxna bari aan
qabana dhihin ileen maba ogid bari
wajigeeda,barri haisku haleyn wax yaabaha
sababo inuu dhoho qof howshan barriyan
qabana ama uu ka cajiso oo barri ku tashto
waxa sababo in qofku maalintiisa ku
guuleysan waayo, oraah xigmadeysan baa
dheheysa “hadaad ku guuleysato saacadaha
hore ee maalintada waxaad ku guuleysan
doonta maalintada oo idil” macneheedu
waxay tahay inaad ilaaliso saacadaha hore ee
maalintada, subaxdi hore waxaa wanaagsan
inaad waqtigada ku qaadato howl,jawi
daganan ah ama jimicsi inta wexey ku suurta
galineysa in maalintada ku noqoto maalin
farxadeed ama maalin howled inbadanoo
inaga mida waxan aragna in ey yihiin kuwa
neerfoose kuwa xanaaqsan oo
shaqadooda/waxbarsadooda waajibaakii la
saaray gudashadiisa ay culeys ku noqoto
waxana sababa iney ilaali wayaan saacadaha
hore ee maalintooda inaad waqti danbe
habeenkii seexato aadna subaxdii hurdada ku
daahdo oo adan qaban howl adag ama jimicsi
subaxdi hore, kuwan iyo kuwa kalo badan aya
jira oo maalintada ka dhigaya mid caajisan

ama mid xanaaqsan.

DIGNIIN:saacadaha hore ee subaxdi oo la
isticmaalo alladaha internet-ka sida
facebook,instagram,snapchat ka jawaabida e-
mails-ka wexey kaa dhigan mid maskax ahaan
aad u daalan ama xanaaqsan sida darted ka
dhig maalintada mid aad ku raaxeysato adigo
ilaalinaya saacadaha hore ee maalintada
sameyna jimicsi kugu filan subaxkasta si aad
unoqoto ruux howlkar ah

Daraasad la sameyay ayaa waxa lagu ogaaday
in saacadaha hore ee maalintada hadii aad
qabato howlo adag oo jirkaga dhidid ka
keeneyso ayaa kuu hor seedayso ama laga
helaayo caafimad jireed iyo mid maskexedba
iyo furfurnaan iyo inaad si wanaagsan
maalintada uga faideysato.

Horta aan ku weydiiye maxa rabta inaad
xaqiijsi ama inaad gaarto? Qof walba wuxu u
ordaya hami iyo meel u hiigsanaayo si u
gaadho ,matahay ruux ka faaideysanaayo
waqtigiisa oona uga faaideysanaayo xaqiijinta
himiladiisa. Ma aragta kuwa la leeyahay
nolosha wey ka dheceen waa dad aan hami
iyo hiigsi toona leheen,faqrinimadu ma aha
inaadan maal heysan ee waa inaad hami iyo

hiigsi leheen iyo inaad aqoon sidi waqtiga
loo maal gashado oraah ayaa dheheysa
“qalad kuma lihid inaad faqri ku dhalatay
laakin waxaad qalad ku leedahay inaad
dhimato adoo faqiir ah” sida waqtiga loo maal
gashado waan kaga hadli doona buugan insha
allah.

Macaanka iyo qiimaha waqtiga waxaad ku
dareemi karta bal dib u eeg yaraantaadi iyo
taariikh nololeed kaagii iyo dhibkii aad soo
martay iyo waalidka sida ay ku so garab
qabteen ayna xili kasto kuu garabtaagnayeen.

Taariikhdu wexey xusta wixi tagay,wixi
taaganna wey qorta ,wixi soo socdana wey
sugtaa.marka adiga noqo mid wax
wanaagsan qabta ama dunida wax kuso
kordhiya si ay taariikhdu kuu xusto.

Soomaalidu wexey tiraahda “waarimeysidee
warhakaah haro” Macneheeduna waa watigada
sida ugu fiican uga faaideyso oo dadkaga iyo
dalkaga wax ugu qabo oo noqo mid lagu
faano oo dhaxal gal unoqdo bulshadiisa.
Waqti badan baanuu luminay,waqti badan baa
social media inooga dayacan oo aan
bulshadeena wax badan ugu qaban leheen
ama ugu yaran aan naftena wax ugu qabsan

leheen.

Baraha bulshada (social media) waa meel dadka lagu gumaado.

Social media-ha oo dhami waa goob ay bulshadu kawada xiirto waana meelaha ugu badan ee waqtiga lagu lumiyo Horta maisweydiisay maxaa social media u isticmasha maxaa faaido ama daqli kaa soo galo? Waa arrin u baahan inaan isweydiino oo aan marwalba aanu iska indha tirno, bal eeg: waxaad bixisaa waqti si aad u isticmaasho alladaha kala duwan sida: facebook,instagram,snapchat i.w.m, waxaad bixisaa lacag si aad u isticmasho internet-ka,waxaad bixisaa xubin kamida xumna jirka ugu muhiimsi waa indhehe si aad ugu eegtid waxaad isticmaaleysid,waxaad bixisaa atenshinka ama dareenkaga si aad ula socoto allada aad isticmaaleyso intaas oo juhdi iyo dadaal ah ayaad bixisa maxaa feed back ama faaido kaga soo noqday bal u fiirso yaah waxaad bixisa

waqtigaga,lacagtada,indhahaada,tamartaada.
Hadana wax faaido ah oo aad hesha malaha,
hadabasa ma ogtahay halki (like,comment
ama share) aad bixisaa in malyuumaad
lacagaha uu ku helayo ninka iska leh facebook
“mark zackerberg” makuu muuqataa in aad
shaqsi u shaqeyneyso aadna u hureyso
lacagtada, waqtigada iyo indhahada misna
aad wax faaido ah kuu qabin, soo kuuma
muuqato in nala adoonsanayo adoonsi qaab
daran walahi waxan ka liidanaa ninka la
adoonsado waayo adoonku waa lagu
shaqeysta misna cunta lasiiya lacagna
lagama qaato, lakiin adiga waxaa lagu
cabiidsada cabiidsi kii abid ugu xuma adigo
lagugu shaqeystay misna lacagtadii ayaad
ugu sii deeqeysa misna indhahadii ku beeshay
waa adoonsi qaab daran, maxaad u leedahay
xorbaan ahay nin baadba cabiid u tahaye,
howshii aad qabsan leheed, hurdadii aad ku
nasan leheed, waalidkagii aad caawin leheed
intaba waxa ka hor istaagay dhaldhalaal
beened oo dabin lagugu dhigtay si laguu
cabiidsado, wallahi waa arin laga xumaado
inaan nahay umad sida loo cabiidsado xita
aasaasayasha shirkada faysbuug mid kamida

ayaa ku tilmaamay inuu facebook yahay qurun
nolosha dadka burburiya uunan isticmaalin
isaga iyo caruurtisaba iyo familkiisa o dhan.
waxa laga yaaba hadii aan maanta ku dhoho
iishaqeeey waliba inta karankaga ah misna
lacagtada isii si an nolol ugu dhisto adna
ishaqeeey adigo shaqaaleheyga ah ayan rabba
wixi lacag aad heysato inaad isiiso si aan ugu
raaxeysto (sheekada fahan shaqaalo iinoqo
lacag aan kusiyo iska daaye ado
shaqaaleheyga ah ayan lacag ka sii rabbaa)
dabcan waad igu qoslileheed si jees jees ah
walibo adigo iigu jawaabay “waryaa doqon
maad imooday” ama hadii uu waalidka ku
yiraahdo shaqadan iga caawi waxa laga yaaba
inaad yara dhibsato. Aanku weydiye sabab
aad u dhibsaneysa waalidkaga, mark zagberck
cabiid sigiisaba waad ogoshehee si uu
lacagtada horumar ugu gaadho? lama diidana
in asxaabta,qaraabada iyo ehelka la xiriiriyo
waa wax wanaagsan lakiin inaad waqtigaga
oo idil ku lumiso waa doqonimo lakiin ragbaa
iska diiday cabiidsigaas qaabka daran oona
go’aansaday dadkan la cabiidsanayo in
dhankooda ay ka cabiidsadaan eyna ka
faaideystaan waxa ka mida kuwa leh pages-ka

waa weyn ama kuwa groupska leh. adigu ma waxaa tahay mid intaas o dhan u tashteen si ay ku cabiidsadan maya matihid hana ogolaan adoonsigaas qaabka daran noloshada u xoroow oo waqtigada ka faaideyso waqtigada waa hantida dhabta ah ee aad heysano aan ku hormari karno oo nolosheena aan ku badli karno. Si aad u fahanto qiimaha sanadka wey qof sanadkii hore koob qaaday ama billad la gadoonsiyay, si aad u fahanto qiimaha bisha weydii qof bishii hore shaqo laga soo finishay laga soo ceyriyay ,si aad u fahanto qiimaha asbuuca weydii qof asbuucii hore todobo galey, si aad u fahanto qiimaha maalin kaliya weydii qof sanad shaqo sugaayey oo maalin kaliya la soo wacay loona sheegey in la aqbaley, si aad u ogaato qiimaha saacad weydii qof jecelkiisa ka maqan yahay oo sugaya waxa xaqiiq ah in saacadu sanad la tahay,si aad u ogaatid qiimaha daqiiqad weydii qof 1-daqiiqo ka dib nacay waqtigii duulimaadka misna laga tagay,si aad u ogaato qiimaha hal ilbiriqsi weydii qof geeri qarka u saarna oo nolol ka quustey ilbiriqsigii uu badbaadey ma iloobi doono waligii Qiimaha ilbiriqsigu leeyahay, qofka ayaa ogaan kara

noloshada macaanka ay leedahay. sida darteed waqtigu waa dheymaan gacanteena ku jira sidaad u isticmaasha uunbu ka dhiga. ummadaha horumaray iyo kuwa faqriga hareeyey waa sidii ay waqtigooda u kala qiimeysteen uga faaideysteen. markii aad garato qiimaha waqtiga waxaad noqoneysa mid aad u horumarsan waana sababta ay maanta ukala horumarsantahay dunida. Waqtigu waa wax xisaabsan sanadku waa 12-bilood, 48-asbuuc iyo 336-maalmood, ilbiriqsi kasta oo noloshada kamida ah waxa uu taagan yahay qiimo, sida darteed ku xisaabtan oo maal gasho waqtigadan qaaliga ah ileen waxad beeratey uunbaad goosan doontaaye. Ahmiyada waqtiga ma ahan mid nuqulo yaryar laguso koobi karo sida darteed waa inanu noqona dad waqtigooda baqiil ku ah oona uga faaideysta sida ugu fiican ogowna “shalaay shalay kuma soo celin karto”.

CUTUBKA 3aad

JOOJI DAYACAADA WAQTIGA.

Waxa in badan la baara wax soosaarka, sababto ah nolosha waxsoosaarka leh waa nolol farxad badan. Hadii aad ka karti badan tahay dadka caadiga ah waxad si dhaqso ah sii kordhin doontaa wax soosaarkaga iyo wax qabadkaga sida darteed ma heli doontid waqti aad dayacdo.

Waxan maqlaa inbadanoo inaga mida oo dhahaya “ma aqaan waxa iga qaldan waan dadaala laakiin qasaareheyga ma aha mid yaraanaya” waxan weydiinaya horta ma taqaana waqtigada? Hadii anad cabirin waqtigada wey adag tahay in la joojiyo dib u dhaca ama qasaaraha wax soosaarkada si uu u yaraado dib u socod kaga waxa muhiim ah

inaad shaqadada usameyso ahdaaf yaryar oo
leh waqti cayiman si aad awood ugu yeelato
inaad isla xisaabtanto.

Sida darteed waa inaad leedahay rikoor ama
diiwaan aad ku socoto ,saacad ilaa ka saacad
aad garaneyso wixi aad qaban leheed xita
asbuuca o dhan oo ku diiwan sanyahay si
uusan waqti kaga dayacmin oo noqdaa mid
miisaman oo isku dheeli tiran.

Wax yaabaha rootinka ama aad maalin kasto
qabata waxa lagama maarmaan ah inaan
jadwal u go'an usameyso si aad jaanis ugu
hesho inaad wax cusub qabato. Dunidu aad
bey usii horumareysaa marba marka
kadanbeysa melkasta waxa kaga muuqanayo
shaashad oo lagu qurxiyey waxan dhab aanan
eheen, ha ahaado television-ka ha ahaado
telefonkaga ha ahaado computer-kaga waxaa
dhacda iney marwaliba isku dayaan iney
waqtigaada cunaan sida awgeed waxa
wanaagsan hada aysan shaqada aad heysa
quseyn alladaha soo sheegney inaad iska xirta
xiliga aad ku guda jirto howlahaada(xiliga
nasiinada, hurdada xiliga aad gurigada
hagagsan leheed i.w.m) si aysan carqalad
kugu noqon

Waxa jira waxyaabo badan oo caqabad inagu ah o inaga hortagan inaan waqtigeena ka faaideysano waxa kamida:

- Caajis: caajisku waa cadow kamida cadowada waqtiga dila ee inoo diidey inaan ka faaideysano waqtigeena sida inaan booqano ehelka,qof asxaabta kamida oo jiran iyo acmaal wanaagsan oo ilaahey inagu jeclaanayo inaan qabano. Waxaad arkeysaa waxyaabo aan macno inoo sameydeen inaan waqtigeena ku lumino sida inaan ciyaar caawa dhan kuso jedno ama filim, kaa soo sababayo inaan subaxdi kici weyno hadan kacnana waxaa adkanaya inaan aadno waxbarashada/shaqada maalintaa odhana waxan noqoneynaa kuwa careysan oo maskax ahan daalan, waayo maskaxdi wexey ubaahantahay ugu yaraan 6 saacadood oo nasiina ah, waxa la sheega maskaxdu hadii ay shaqeyso mudo dhan 17 saacadood waxa ku furma dheecamo shaabaha saqrada, maskaxda qofkana ka dhiga mid aad moodo inuu saqraansanyahay ama daal fara badan uu daremayo sida awgeed si aysan maskaxdu isugu dhax yaacin u ogolow ineey hesho waqti ku filan oo nasiina ah.

Waqtigeena si uusan inooga dayacmin waxa inala gudboon inaan waxkastoo aan qabaneyno inaan miisaano dhibka iyo dheefta e inooleeyihiin inta ay la egtahay, ma dhibbuu inagu keenaya mise faaido. Fadlan ii ogolow oo kalay aan isla miisaano tusaalahan yar: Caawa waan dhafarnay ciyaartii/filimkii wuxu socdaba goor aytahay xili danbe ey salaadu fajarka soo dhawdahay ayuu inoo dhamaadey inagoo xammaaseysan aadna u faraxsan oo asxaabteyda oga faaloon kara wacdaradii xalay dhacdey.

- faaidada aan misaano xalay waan daawanay ciyaartii/filimki xamaasada badnaa asxaabta waad uga faalon karta sidey wax u dheceen.
- Qasaaraha aan misaano waan dhafarnay,maskax ahan aadban u daalanahay,indhaha inaan kala qaado ama ka kacdo ayan karaahiyeysaneynaa,laga yaabe in salaadi fajar inaga tagtay ama si dhiba aan ku tukaney, waagi baa baryay dharkii iyo kabihiin aan ku bixi leheen noma diyaarsano (iskuma habaysna) waan baxney inago ah kuwa aad

moodo in xalay oo dhan lagu
xamaalanayay waan tagnay shaqadii
ama waxbarashadii cidan salaano iska
daaye asxaabtadii xita kii kula halda
dhibsanaysaa. Bal eeg intaan iyo
inkabadan oo qasaaraha ayaad la
kulantey waad daremi karta in faaidadu
yartahy qasaarihiisuna badn yahay,
ruuxa caqli leh waxa lagu yaqan wuxuu
qabanayo waa wax u miisaman, ma
aha inaan ku leeyahay ciyaar ama filim
ha daawan maya waad daawan kartaa
laakiin noqo mid miisaman xiliyada aad
firaaqa ama aad fasax ku jirta ayaa
wanaagsan hadii aad ka maarmi weydo
inaan daawato laakiin waxan
doqonnimo dhihi karnaa inaan waqtiga
ku lumino maala yacni xiliga aan
leenahay ama aan ku jirno shaqada
/waxbarashada hadiin aan ognahay in
waqtigu seefyahay maxan u dayeeneena
ma waxaan noqoney kuwii lahaa
sigaarka waa halis misna cabaayey, ma
waxan noqoney kuwii lahaa buufis-ku
waa waali-doqonima ah haddana
baddaha ku la'anayay maya maya,

intaba ma nihin sida darteed aan
joojino dayacaada waqtiga aana uga
faaideysano sida ugu wanaagsan
(hadii uu waqtigu seefyahay inaguna
danteenanu ku qabsano).

CUTUBKA 4aad

MAAREYNTA WAKHTIGA.

Maareynta waqtigu waa qorsheynta iyo istaratijiyada nolosha waxa muhiim ah inad sameysato xeeladaha wax ku oolka ah si aad u maareysid waqtigaaga si aad isugu dheeli tirtid baahiyahaada isdhaafsan ee waqtiga waxbarashada,shaqada,firaaqa,shaqo doonista. Xirfadaha maareynta waqtiga wexey ka qalisanyihiin waxkasto ad heysataa, waqti yar aad qorsheysey aya waxa laga yaaba qof aad ka mashquul badantahay wuxu jaanis u waayay inaad adiga qabata ood ka faaideysata. Marmarka qaar waxa laga yaaba inay u muuqato inay aysan jirin waqti kugu filan si aad usameyso waxkastoo aad u bahantahy taaso kugu kalifeysa inaad gasho

ciriiri waxana sabab u inaad aqoon sida aad u maareyn leheed waqtiga yar ee ad heysato. markaanu aqoonsano hagaajinta waqtigeena waxaa sahlaaneyso sidii aan jadwal ugu sameyn leheen nolosheena ,in waqtigu dag dagayo waxa ka marqaatiya xubin jirkaada kamida bal aayar is daji oo xabadkaga dhanka bidix gacanta saar waxaad dareemi doonta dikaanka wadnahaga iyo ilbiriqside saacada sida ay isu erylanyaan wukaaso latagaya cumrigeena caafimaad qabkeena.

Su'aashan ma isweydiise.
sideen waqtigeyga ku maareyn karaa?
Waxaa jira dhibaatooyin badan oo ka hortaagan inaad si wanaagsan u maareysa waqtigada,waan ogahay iney jiraan dhaqamo aad rabto inaad iska joojiso misna aad joojin la dahay, waad badali kartaa caadooyinka xun xun eed aad ka quusatey badalidooda,mararka qaar waxa dhacda shey aad go'aan ka qaadatey inad joojiso misna aad dib ugu soo laabatey ma taqaan sababta? Maya.sababa wexey tahay aqoon kugu filan umadan leheen go'aan qadashada iyo mareynta waqtiga ama xakameynta waqtiga

waxa xaqiiq ah hadii aad waqtigada
xakameyso inaad heli leheen waqti aad
lumiso ama dayacdo waxana ku fududaanaya
badalida caadooyinkii xuma aad horey ubadli
weysey, waxaana ku raaxeeysan doonta
xaqiiqinta ahdaaftada bal kaalay aan isla
daraaseynee xakameynta waqtigeena.
Maxay tahay faaidada ee inoo leedahay
xakameynta waqtiga?

Inaan maareyno waqtigeena xaqiiqdi waa
howl aan fududeen lakiin hadii aad ku
guuleysato maareynta waqtigada waxad ka
dhaxli doonta faaidoyin badan waxana kamida
qodobadaan soo socda.

1-stress-ka oo yaraada.markastoo howshada
kugu dhamaato si habsami leh waxaad
dareemi doonta farxad.

Walaaca ama murugada waxa keena ama
abuura howshaada oo u qabsami weyso sidii
aad rabtey, markii howshada ku dhamaato si
wacan waxaa yaran doona walaaca (strees-ka)
ama isku buuqsanka.

2-inaad yeelato wax qabad wanaagsan. Marka
aad waqtigada iyo howlahada isku maareyso
oo isku jaangoyso howl walbaa wexey
dhaman doonta waqtigeda, halka markii hore

ee halkii howl fulinteeda kaa qadan jirtey
waqti fara badan maareyn la'aan awgeed,
hada waxaad noqon doonta mid howlo badan
qabta oo wax qabadkiisa kor u kacaa ilaa
lagugu tilmaamo howl kar.

3-Iney yaraato isku dhexdaadsanaanta
noloshada. Hadaadan leheen ahdaaf iyo
qorsho qoran waxaad noqon doontaa mid la
nool dhibaato iyo isku dhexdaadsanan aan
dhamaad leheen waxaadna noqoneysa mid
nolosha ku caajisa sida darteed maareynta
nolosha waa mid ka dhigta ruux sareyo.

4-Inaad hesho waqtiyo firaaqo ah. Ma
awoodno inaan abuurno waqti cusub laakiin
waxaan u isticmaali karna waqtigeena sida
ugu wanaagsan inagoo maareyneyna
waqtigeena marka waxaa dheceyso in waqti
munaasab ah aan ka baxno howlehena.

5-Iney yaraato waqtiga naga dayacmayo.
Markaad ogtahay saacad kasta iyo waxa aad
qabaneysid, waxaa yaraan doona waqtiga
inaga dayacmayo, waxaadna noqoneysa mid
ku socda talabo talabo (step by step), waxaa
wanagsanan doona wax qabadkena iyo inaan
noqono ku ka faideystey fursadaha soomara.
Inaad waqtigada maareysa wexey kor u

qaadeysa noloshada maareynta waqtiga ayaa ah inaad marwalba waqtigada gelisa wax MIRO dhal iyo faaido kuu leh. Marka aad ku guuleysato maareynta noloshada waxaad ku guuleysan doontaa qeybaha kale ee noloshada oo dhan.

Maareynta waqtiga waa mid kamida awood buuxdo oo ku siisa inaad naftaada ku kalsoonato oo dadkuna kugu kalsoonadaan, masuuliyad kastana ay dadku kugu aaminaan. dadka badan kood ma ahan qeyr masuuliyiin ee wexeysan garaney maareynta nolosha iyo waqtiga. Waxaa tahay maareeye hadii aad barato kalmada maya. Magaraneysa sababta? Sababtu waa caqabado badan ayaa markasta ku hor istaagayo si ay kaga dayacaan waqti kuu qorsheysan misna waad iska diideysa waqti lumiska. Tusaale ahan waxad arkeysa mid ku leh ina keen xaflad /aroos hebel aan aadnee. taasi waa waqti lumis maamulaha waqtiguna taa ma ahan miduu qaadan karo,waxaad kalo arkeysa in lagaa soo casuumaya xaflado waaweyn kuwa qaar waad ka cudur daarankarta kuwa qaarna waad tagi karta saacadaha hore ee xaflada kadib isaga caraaw/tag, xafladuhu waa dilaayasha ama

goobaha waqtiga lagu lumiyo, misna waa goobo aad ku baran karto wajiyo cusub dad masuuliyiin waaweyn. Waxaad arki waqti aad u badan oo aad shaqooyin badan ku qabsan leheed ama kitaab ku aqrisan leheed ama book ku mudaa kareyn leheed iney ka beel darowdo kalmada Maya la'aanteed. waqtigu waa hanti bal isagaba hantida ka qaalisan. Sheeko yar aan kula wadaago bari baa waxa dhacday nin safar ah ayaa wuxu soo maray nin geed jarayo misana aad ugu dhibtoonaya jarida faaska oo geedka ku jaray oo afla' awgeed, ninkii safarka aha aya ku jiri maad faaska/gudinta iska afeysid markasuu ugu jawaabey soo uma jeedid inaan waqti heyn ee aan dag dagsanahay.

Geed jaruhu wuxu usheegey inuusan waqti heyn laakiin waxa isweydiin mudan faas afla' hadii aad tiraah waxban ku jari miyuu waqtigu ku dhaqaaleysmaya jawaabtu waa maya, hadii uu soofeysan laha faaska waqti aad uyar ayuu shaqada ku qaban lahaa laakiin nasiib xumo mausan dareensaneen in soofeyntu waqti u maareyneyso.

Mararka qaar waqigeena waxa inaga cunna waxyaabo aan sidaa u sii faaido badneen.

sheekadan kale aan kula wadaago
bari baa waxaa shaqo wada doontey laba nin
oo lakala yiraahdo Ali iyo John shirkadu wexey
ka shaqeyn jirtey soosaarista alwaaxda,
labadii nin wey shaqo galeen mudo bil ah
kadib ayaa Ali lagu sameye dalacsiin , John
ayaa ka carroodey arinkaas oo uu u tagay
maamulaha sare ee shirkada wuxuna ku yiri :
aniga iyo cali mar quraa ayaan wada nimid
sidee lagu dalacsiyey cali anne aane
laiidalacsiin waayey?, maamulihii ayaa ugu
jawaabey inaga waxanu abaal marina
shaqsiga wax soosarkisu wanaagsan yahay,
kadib john wuu iska tagay kadibna wuxuu
goostay inuu si nasiina la'aan u shaqeeyo bil
kadib waxaa dhacdey in marlabaad cali la
dalacsiyey, John wexey ku noqotey arin layaab
badan wuxuna ku laabtey mamulihii sare ee
shirkada wuxuuna usheegey inuu shaqada
nasiinadisii xita uu uga tagay saasee tahayna
dadaalku intiisu dhaafi layahay, maamulihii
ayaa ku yiri taas wan fahmi la ahay laakiin ina
keen aan cali u tagnee si aan u ogaano sirta
guusha meesha ku jirta.
Markii la weydiiyey cali sirta guushisa ayuu ku
jawaabey “waxan ahay mid waqtigiisa si

xirfadeysan u maareya waxan kaloo sameya
markan xooga jaro geedaha alwaaxda waan u
yara nasta intaan nasanayana
faaskan/gudinta ayaan sii
afeystaa/soofeysta". Waa la yaab markastuu
nasanayo howl-kaluu ku sii dhexwataa aan
yara faahfaahino ujeedada : .Cali waa
qofkastoo guuleysta ah
.faaskuna waa waqtiga aan heysano sidan u
uga faaideysano ama aan u afeysano kaliya
ayuu wax inoogu qabana.
.Johna waa mid walbo jecel inu guuleysta
misna aan garaneyn maareynta nolosha iyo
waqtigaba, sida darteed noqo mid xariif ku ah
maareynta waqtigiisa si aad u noqoto
guuleystaha xili kasta.

CUTUBKA 5aad

SARA U QAAD WAX QABADKADA.

Waa maxay wax-soosar?

Wax soosaarku ma ahaa inaad tirisaa howshii
aad qabatey ee waxa waaye inaad tirisaa ama
ka fikirtaa howsha kuu dhiman ee adan wali
qaban.

waxan kaloo dhihi karnaa in howl wanaagsan
la qabtaa, sida ugu wanaagsana loo qabtaa
waqti ku haboona la qabtaa.

Waxa jiro qeexitaano badan laakiin labadan
ayaanu ku gaabsan doona.

Wax soosaarku waa wax uu aadanuhu u
wanaagsan, inaad yeelato wax soosar
wanagsan wexey keyneysaa inaad shaqooyin
badan qabato oo aad noqoto ruux howl kar ah
oo ku raaxeysanaya shaqada uu qabanaya

kaliya intaa kuma ekee waxaad noqon mid
nolosha dhadhan uleh oo dad kuna ku
jeclaadan howl badnidada iyo kartidaada
Wanaaga iyo kartidaas ma aha mid aad iska
yeelan karto ee waxay ka bilaa bataa inaad
dajisato qorshe dhab ah oo aadna u qeybiso
hadafyo yaryar sidii jaran-jaradii oo kale
kadibna aad hadafyadii aad ficil u badasho
intaa kadibna aad sameysato waqti ama xili
isla xisaabtan.

Asbuucaan maxa ii qabsoomey, bishaan
maxaa ii fuley, sanadkan maxa ii hirgaley?
Markaa ka dib waxaad ogaan doontaa wixi ku
hirgaley ama wixii caqabad kaa hor yimid.
Mararka qaar waxaa dhaca inaan qabano
howlo aad u dhib badan misna aanan
garaneyn natiijada kaga soo baxdeysa si
aysan taa u dhicin waa inaad sameysata yool
cad oo waqti cayiman leh.

Waxanu aragnaa ganacsi kastaa inuu
leeyahay 'financial report' xisaab xer si loo
ogaado wixi la shaqeeyey faaido iyo
qasaaroba intaba marka adna waxaa lagaga
baahanyahay inaad yeelato 'project report'
qorshe xer ama isla xisaabtan si aad u ogaato

natiijada kaga soo baxdey howshii aad qabatey, mexey noloshada kusoo kordhisey ama kaa naaqusisey.

Markii aad dajiso qorsho xirkaga ama isla xisaabtankada waxaa lagama maarman ah inaad sameysato 'to do list' oo ah sida ay shaqada u kala muhiimsantahay inaad usoo kala hormariso.

Waxa jirta hab loo qabto shaqada, kartidu ma aha inaad maantoo dhan shaqada fara kula jirto oo naftaada cadaabto ee waxa waaye inaad shaqada u qabato si xir fadeysan oo aan daal badan leheen, shaqadana sideeda looga soo baxay waxa jira qaabab badan oo la isticmaalo gaar ahan aan aniga adeegsado oo ah. 25+5 rule oo ah inaad 25-daqqiigo howsha xoogeeda qabato oo aad diirada saarto 5-daqqiigana aad nasato oo aad hawo qaadato/aaryo qaadato kadibna adigo jir ahan iyo maskax ahaanba u nastey oo shaqada u firfircoon aad dib ugu laabato aad saas ku wado ilaa aad shaqada ka dhameyneysid nus saac kasto. 25+5rule waa mid aan aad u jeclahay oo iga dhiga mid shaqadiisa u

firfircoon, hadii aad ka sii karti badan waxad isticmaali kartaa 45+5 rule xitaa waad kasii badsan karta, midkii adi ku cajabiya isticmaal Markasta waxaa muhiim ah inaad hesha waqti yar oo maskaxdada iyo jirkada daganan u ah si aad awood fiican ugu yeelato shaqada mar labaad.

Qaabka aad u isticmaaleysid sharciga:

1. Dooro howsha koobaad si aad u qabato.
2. Saacada diyaarso oo ku buuxi 25-daqiiqo
3. Shaqada qabo ilaa timer-ka/saacada soo qeyliso
4. Saacadii weyso qeylisey jooji shaqada oo banaanka u bax si aad hawo wanaagsan u qaadata 5-daqiiqo.
5. Afar wareeg oo sidaano kale markii aad sameyso toos u naso oo nasiino fiican qaado.

Noloshada ka dhig mid wax-soosaar badan si ay u noqoto mid farxad iyo reyn reyn ku dheehan.

CUTUBKA 6aad

CAAWI DADKA KALE SI AAD U CAAWISO NAFTADA.

Caawinta dadka kale waa maal-gashiga ugu
Wanaagsan ee la hubo iney dib kugu soo
noqoneyso.

Caawinta dadkale ma aha kaliya wax u
wanaagsan dadka wax lasiiyey ama sameynta
wax wanagsan

Laakiin wexey kaa dhigta mid faraxsan oo
caafimaad qaba. Wax bixintu wexey abuurta is
jecel iyo in liis ixtiraamo, wexey kaloo abuurta
bulsho xoogan oo isku faraxsan oo iska
warqabta keeda buko iyo keeda qadsan.
Wax bixintu kaliya ma aha in lacag la bixiya ee

waxa jira wax yaabo badan aad baxsan karto
sida xoogada inaa sadaqeysato adigo qof
culeys wada aad caawisa ama shaqsi indha la'
aad shaarica mootiso ama ruux waayeel eh.
Caawintu waa wax ku dareensiinaysa nolosha
dhabta ah oo kugu abuureysa farxad aan
qiyaas leheen .

Xigmad shiiney ah ayaa dheheysa
"hadii aad rabto farxada hal saac wax yar
maskaxda dagso/seexo, hadii aad rabto
farxada maalin aad kaluumeysi, hadii aad
rabto farxada nolosho dhan caawi dadka kale"

Daraasado badan oo la seemeyey ayaa lagu
ogaadey in farxad saxda ah aan laga helin
hanti badnida ama hodantinimada e laga helo
caawinta dadka kale.

Diinta islaamkuna wexey ahmiyad aad iyo aad
u balaaran siisey wax bixinta iyo is caawinta.
Allahna wuxu ina faraya inaan wax la baxno
Wax badana inoo sheegey wax bixinta iyo is
caawimtu iney tahay nimcad aad iyo aad u
weyn xita ilaa uu nagu waajibiyey zako.
Rasuulkeenuna in badan ayuu ina lee yahay

wax baxsada oo wax isku hadiyeeya aad is
jeclaataane.
Dhanka kalana uu nagu leeyahay dhibtiinu iyo
jiradiinu sadaqada ku daaweeya.

Maxaan wax u bixineynaa?
Jawaabta ugu saxan aan su'aaashan ugu
jawaabi karno waa danteena.
Waxaanu wax u bixina dantena waayo waa
naxariis uu allah inoo dajiyey sababto waxa
lagu ilaaliya masaalixdena, waxbixintu wexey
inoo qabato waxa kamida:
Qalbiyadeena holaca ka shidan ama
warwarsan ayeey dajisaa, midkeena xanuunka
la il daran daawo u tahay, maalka ayeey
barakeysaa.

Bal ii ogolow inaan sheeko yar kaga sheekeyo
inkastoo sheekadan siyaabo kala duwan loo
wariyo ama loo sheego.

Ahmed wuxu ahaa wiil aad u da'yar oo aad u
ciyaar jecel xili uu kasoo rawaxay schoolka
asiga oo saxiibadii la ciyaaraya ayuu mar qura
kufay oo ay isha ka gashey qodax, ahmed
isaga oo aad u oynaya ayaa dad kasoo
qaadeen wadada keneena gurigiisa, hooyadii
ahmed dhashay ayaa aad uga naxdey wiilkeda

dhibta culus e soo gaartey way is hayn
weydey ilaa ay ku kor oydey kadib waxay ula
carartey isbitaal, caawimaad ma ehee wax
kale waa loo qaban waayey ahmed hooyaadii
sida kuma aysan quusan wexey tagtey
goobkasto caafimad laakin nasiib daro waxba
waa loo qaban waayey, mid walba wuxu ku an
docoodey inuusan taaban karin ama ka saari
karin qodaxda isha kaga taagan, hadii uu
taabtana ay ka dhalaneyso qataro badan
wexeyn dhaqaatirtii kula taliyeen iney dibada u
qaado laakiin mey awoodin iney wiilkeda
dibada u qaado. Ahmad wuxuu aha mid ooya
habeen iyo maalinba xanuunka hayo/saaran
aawadeed hooyadiina kamey dultagi jirin
wiilkeda ,wexey gacmaha u taagatey weyne u
dhibane kasto niyad saafiya gacmaha u
hoorsado aan dhibba ku raagin oo wado helo
waana allah. Allah cidii qalbi saliim ah latimad
oona u gacmo hoorsata marnaba ma cidleeyo.
Ahmed hooyadii waxa ay aadey farmashi si ay
uga soo iibsato daawoyin kaalmati ah kadib
markii ay soo noqotey, wexey wadada kula
kulantey qoys aad u danyar oo guri ay
dagnayen kirada iska bixin kari waayen oo
wadada lagu dhax jaaifeysanayo ayeey

aragtay deedna u tagtey kadib ninkii guriga
laha ayeey ku tiri aniga bixinaya lacagta aad
ku heysato reekan ee iska sii daa markii ay
lacagti ka bixisey ayay reerkii aad ugu farxeen
iyago farxad la ilmeynaya ayeey u duceyen
ahmad hooyadii

Kadibna gurigeeda ayeey isaga soo laabatey,
goor ay gurigeeda soo gaartey ayeey
maqashey wiilkeeda oo aad u qeylinaya
markaaseey soo orodey waxay ku tiri maxaa
ku heley hooyo” ahmed ayaa ugu jawaabey
“hooyo isha isoo bixi rabto”

Isbitaal ayeey kula carartey markii uu
dhaqtarka taataabtey isha ayaa mar qura
qodaxdii bananka timaday, dhaqtarkii aad bu u
farxey ahmad hooyadii buu uyimi kadibna ku
yiri “umu ahmadeey bushaareyso qodaxdii
wey kaso baxdey anigon waxba ku sameyn,
ee maxaad siisey mise dibada u qadey” umu
ahmed ayaa ku jawaabtey “maya. Walahi
waxna masiin meelna uma qaadin ee allah
ayaa I abaal mariyey” ahmad wuu boksadey
ishiina wey u caafimadey allahu akbar, intaad
adoon alle caawineyso allahna adiguu ku
caawinaya.

Miyeysan eheen wax bixintu maal gashiga ugu

wanaagsan ee sida xaqiiqda ah loo hubo inuu
kusoo laabaneyso waliba aadna kaaga
farxineyso.

Waxaa jira qisas badan oo xaqiiqi ah oo
sadaqada laga qorey waadna la yaabi
sadaqada iyo mucjisaadka ay wadato.

li ogolow qisa kale oo layaab badan inaan
kaga sheekeyo.

Mar uu nabi suleymaan dhex socdey wada
kamida wadooyinka magaaladiisa aya waxa
ka hor yimid oday kadibna wuxu ka codsadey
inuu yimado xaflad aroos uu gabadha uu
dhalay uu ku aroosinayo kadib wuu ka aqbaley
nabi suleyman casuumaada, kadib waqtigii
balanta markii lagaarey nabi suleyman isagoo
is diyaarinaya si uu xaadiro casuumada ayaa
wax u yimid malakul moodka markasuu ku yiri
“nabi suleymanow maad iska joogtid sababto
ah xaflada arooska saacado kadib tacsii ayeey
isku badaleysaaye oo odayga ku casuumey
aya nafta laga qaadyaahe” marka kadib nabi
suleyman wuu iska joogey maalmo kadib nabi
suleyman markaley wexey dib u kulmeyn
odaygii markasuu nexey ileen balanti ayaa uu
kaga baxey umuusan tagin odaygina waa kan
wali nool marka kadib nabi suleyman uu ka

cudur daartey madama uu xafladii iman kari
waayey.

Kadib wuxu arkey malagii markaasuu ku yiri
“maxaad beenta igu sheegtey odaygii waa ka
wali noole” malagii ayaa ugu jawaabey “waa
runta wali waa uu noolyahay oo mataqaan,
sababta waxa waaye waxaa dhacdey maalin
xaflada in gurigii arooska ay soo gar
garaacdey qof waayeel ah ayna ku tiri walal
waxan cuno isii aadbaan u gaajeysanehee,
marka kadib odaygii wuu soo baxay wuxuna
soo qaatey weel si uu cunto ugu keeno
cuntada wey kala eheed mid loogu tala galey
boqorada, mid loogu tala galey tujaarta iyo mid
loogu tala galey dadka caadiga ah, odaygii
wuxu cuntada uga soo gurey qeybta boqorada
si qasad ah qaasatan cunnooyinkii loogu tala
galey ama loo diyaariyey nabi suleymaan
kadibna wuu u geeyey qofti waayeesha eheed
waana ay u duceysey allahna wuu aqbaley
sida ayu maanta ku nool yahay”.

cajaaib soomaalina hore u tiri “sadaqa wad
furato” inta qisas xaqiiqiga/waaqiciga ah
aqriyey xad malaha ee sadaqada ku saabsan
laakiin ma aha kuwan qoraal aan la gaaro.

Wax badan waan maqley wana aqriyey laakin
marban xaqiiqsadey oo ah qiso gaabanoo ani
igu dhacdey taaso eheed.

Maalinbaan daneystey oo meel wax ka
doontey bas/gaari ayaan raacey marki loo sii
dhawa busteejada baaburta ayuu
kirishboy/darawal caawiyaha uu bilaabey inuu
lacagta ka aruuriyo dadka gaariga saarna
wuxuna ahaa mid aad iyo aad u caro badan oo
dadka caynaya lacagta lagaa rabbo hadey wax
ka dhinnaadana wuu ku jaifeysanaya ilaa
kalarka/kuleetiga ku qabsado baskana waxa
lagu raacayayna 3 shilin waxaa dhacdey in nin
igu xigey uu jeebka gacanta galiyey kadibna
uu hele kaliya 2shilin aadbuu u naxay wuxu
isku dayey inuu dhiibo wuu baqay markale
ayuu isku dayey hadane waa uu baqay marki
dannbe si naxariis leh ayaan garabka gacanta
ka saarey waxana ku dhahay “walal meeqa ka
dhiman” wuxu igu jawaabey “walal 1shilin”
waan siiyey sida ayu ku bixiyey, marki aan soo
daneystey ayaan guriga kusoo laabtey xiligii
qadada waxan arkey miiska qadada oo ay ku
diyaar santahay cunto aan aniga jecleyn waan
iska soo baxay o bananka kore ee guriga ayan
iska fariistey mar qura anigoon filaneyn ayaa

gaari liigu soo ag baakintey waaba saaxibkey
waan salaamey salan kadib wuxu igu yiri
“saaxib ina keen oo haiga diidin” waan wada
baxney wuxu nasii wadaba
restruant/maqaayad weyn ayuu ina geeyey
wuxuna igu yiri “saaxiib maanta dooqada wax
ku cunna waxad jeceshahay inoo dalab”
markii an soo cunteneey ayuu xafada ina
keeney.

Marka kadib waxaa ii cadaatey in lii abaal
gudey oo laiga abaal mariyey wanagii yara aan
sameyey midka weyn, marka ayan
xaqiiqsadey in sadaqadu tahay maal gashiga
ugu wanaagsan ee nafteena anfacaya waxan
kaloo dhihi kara waa (self insurance).

XIGMADAHA WAQTIGA

- Baro inaad ku raaxeysato

Daqiiqadkasto oo noloshada kamida
,hadda farax,hasugin qof banaanka kaga iman
doona mustaqbalkada,ka fikir daqiiqadkasta
saad ugu qarash gareyn leheed ha ahaato
shaqdada ama familigada.

-Earl Nightingale

- Qof ayaa fadhiyo har aad u qabow
waxa laga yaaba waqti dheer ka hor inuu qof
abuurey.

-Warren Buffet

- Guul daradu waa fursad kale
oo aad dib wax u bilaabi kartid adigo waqtigii
hore aad hada uga aqli badantahay.

-Henry ford

- Dafiicnimadeena ugu weyn waa
inaan is dhiibno/quusano, habka ugu wacan
aan ku guuleysankarno waa inago waqti
labaad isku dayno.

-thomas A.addison

- Waqtigadu waa uu xadidan yahay
Sida darteed nolosha haku qasaarin
nolosha qof kale inaad ku nolaato ama ay ku
baqdin galiso natiijo qofkale noloshu siisey,
fikradaha gudahada ka guuxaya yeysan qarqin
fikrada dadka kale kusiinayan wadnahada
aamin

-Steve Jobs

- Waqtigu waa uu ka qiimo
Badan yahay lacagta, waad heli kartaa lacag
lakiin ma heli kartid waqti badan.

-Jim Rohn

- Dadku waqti kuma heli doonan
Hadii aad xanaaq badantahay ama aad
cabasho badantahay.

-Stephen Hawking

- Isbadal maiman doono
Hadii aan sugno qof si uu isbadal inuugu
sameeyo, maya ma sugeyno waxan nahay
isbadalka .

-Barak Obama

- Hadii aan ka taxadarno daqiiqadaha
Sanaduhuna iyaga iska taxadari doona

-Maria Edgewarth

- Waqtiga lumi waliga dib danbe uma heli
doontid waxaad lumise.

-Benjamin Franklin

- Seddex saacadood
Oo ku dhaaftey, halka daqiiqaad
Hada heysata ka qiimo badan.

-Aysar Yusuf

GABAGABO

Gabagabadii iyo gunaanadkii ayaanu si
nabada

Kusoo wada gaarney, waana mahad ilaah
waxaana

Rajeynaa iney umadayda noqdaan kuwa
waqtigooda si dhabba u maal gashato
Sidi dahabki ugu xisaabtanto

Waana waxa maalinta qiyaame liis weydiin
doono

Waana waxa kali ay dunidu kuwaba kuwa kale
uga horeyso.

Waxana ku haminaya inaan noqdo sabab uu
ilaahay soo direy si ay umadeyda u noqoto
mid dunidoo idil ka horeysa, isbadalkastoo
dunida ka dhaca wuxu ka bilaawdey hami qof
uu lahaa sida tusaale ahaan

Nalson mandela wuxu ku hamiyi jirey mar uu
iney shacab kiisa qaato xurnimo kama
danbeyntiina waa uu gaarey hamigiisi. anne
waxan ku raja weynahay iney umadeyda
noqoto umada dunida ugu horeyso.

Adiga maanta hadey macquul kula eheen
anigey macquul ila tahay waana dhici doonta
insha allah,

Halkan ayaan ku soo xerey qoraalka

GUUL IYO GOBONIMO

Qoraaga buuga: AYSAR
YUSUF